

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Аветіков Д.С., Яценко І.В., Ставицький С.О.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

Реформування вищої медичної освіти України гальмується за рахунок спроби поєднання двох тенденцій - посилювання недоліків, властивих колишній тоталітарній системі вищій школи та спроби пристосування цієї системи до принципів Болонського процесу.

Ключові слова: Болонський процес, вища медична освіта, магістратура, аспірантура.

Для інтенсивної освітньої інтеграції слід кардинальним чином реформувати вищу медичну школу нашої країни, причому слід враховувати, що в умовах тривалої соціально-економічної кризи, небезпечно робити необдумані кроки. Болонський процес - явище неоднозначне, яке вимагає зваженого підходу до рішення, як окремих питань, так і освітньої інтеграції в цілому. Обрані нами шляхи модернізації вищої медичної освіти співзвучні загальноєвропейським підходам, хоча не можна заперечувати, що ще має бути зроблена велика робота в цьому напрямку.

Сьогодні в Україні законодавчо затверджена система стандартів по кожному освітньо-кваліфікаційному рівню і профілю підготовки. Ці стандарти містять усі вимоги до компетентності, кваліфікаційної характеристики і системи визначення якості знань. Ще в 2001 році Міністерством освіти було розроблено додаток до диплому європейського зразка, яке планувалося видавати за бажанням студента. Але оскільки у рамках Болонського процесу задекларована видача такого документу безкоштовно усім студентам, то зараз необхідно розв'язати головну проблему - фінансове забезпечення витрат для цієї мети.

На жаль, тої бажаної системи безперервної медичної освіти в Україні на сьогодні не існує. Те ж саме можна сказати і про підготовку фахівців вищої кваліфікації - кандидатів і докторів медичних наук. У світі, як відомо, найбільш ефективною визнана безперервна система, яка припускає підготовку докторів

наук безпосередньо в Університетах, а не через Вищу атестаційну комісію (ВАК). Переходу до такої системи вимагає і Болонський процес, При цьому перший етап Вищої медичної освіти повинен повністю надавати доступ до другого етапу, який надає право продовжити післядипломну освіту і отримати ступінь доктора наук (доктори філософії), еквівалентом якого в Україні є ступінь кандидата медичних наук.

Таким чином, зараз можна бачити складнощі переходу України на європейські схеми і критерії. Наша система академічних ступенів та звань досить міцно укорінилася, попри те, що вона не сприяє, а навпаки, гальмує розвиток науки. Так, аспіранти або пошукувачі, три-п'ять років пишуть кандидатську, потім десять років докторську дисертацію, тема якої в умовах бурхливого науково-технічного розвитку у світі до моменту захисту втрачає свою актуальність, безнадійно застаріває і жодним чином не дає стимулу до розвитку науки в країні. Бакалаврат і магістратура у Вищій медичній освіті в Україні - лише академічні поняття, ступінь до подальшої наукової кар'єри, хоча згідно з Болонському процесу вважається, що бакалавр або магістр - практичні фахівці з дипломами, що визнаються на світовому ринку праці.

Не можна забувати і про паралельну реформу середньої школи. У Європі нікому не спадає на думку учити іноземну мову в університеті, тому що в середній школі учні освоюють, як мінімум, дві іноземні мови. При необхідності студент вибирає ще одну мову для навчання в університеті, якщо він потрібний для спеціалізації, дослідження. Нам теж треба прагнути до того, щоб людина приходила в університет з знаннями, як мінімум, двох іноземних мов, інакше учбова програма вищої школи буде переобтяжена, а навчання студентів обмежене вітчизняними джерелами інформації, і тоді мобільність студентів в європейському просторі буде просто недосяжна.

Особливо масштабною реформою в системі вищої медичної школи є впровадження академічних кредитів аналогічно ECTS. Університети Європи мають різні схеми кредитних систем. І хоча у багатьох вищих медичних закладах України введені схеми оцінювання знань студента (модульно-

рейтингова, рейтингова), проте прив'язки до ECTS все ще немає. Наше завдання сьогодні - розробити принципи побудови учбового процесу, адекватні європейським. З цією метою колишнє Міністерство освіти і науки почало експеримент по впровадженню нової моделі кредитно-модульної системи, в якому взяли участь майже усі Вищі медичні заклади України.

Для повного включення у Болонський процес недостатньо формального впровадження його принципів. Одним з головних завдань є забезпечення прозорого і строгого контролю якості освіти, в першу чергу ліцензування і акредитації. У Україні такі схеми введені давно, але вони недосконалі, постійно переглядаються і доповнюються. Останнім часом вимогливість експертизи істотно зросла, проте проблема її якості залишається досить гострою. Саме Болонський процес буде потужним стимулом для перегляду принципів і методології контролю якості медичного утворення за міжнародними стандартами, дозволить залучити до цієї роботи іноземних експертів і позитивно вплине на якість підготовки студентів.

Дуже болючим для України є і питання підготовки наукових і викладацьких кадрів для вищої медичної школи. Раніше у нас функціонувала система ВАК, якої немає ні в одній цивілізованій державі. Багато фахівців вважають, що ця система - рудимент у науковому світі, від якого слід позбавлятися. ВАК щороку вводить нові правила, які, по суті, не допомагають відбирати кращі кадри, а, іноді, зводять систему отримання наукових звань до абсурду.

І, звичайно ж, найважливіше питання - працевлаштування випускників вищих медичних навчальних закладів. Створення європейського простору вищої освіти сприятиме високій мобільності і конкурентоспроможності знань і умінь українських громадян. В умовах соціально-економічного стану, в якому знаходиться Україна зараз (безробіття, нестача робочих місць, низька заробітна плата, слабкий соціальний захист), може виникнути патова ситуація: посилення міграції громадян України в країни Європи у пошуках гідної роботи, витік інтелектуального надбання з країни.

Вищу медичну освіту в Україні можливо і треба зробити рентабельною, високоефективною і конкурентоздатною. Це - не формальна примха наших європейських колег, а вимоги часу і реальних потреб нашого суспільства.